

Kultur, identitet och ras

Edmundo Garcia, Miami maj 2008

Hur ser du på den kulturens kommuniserande kärnl, kulturöverskridandet, identiteten på tjugohundralet?

- Den kubanska kulturen är inte en för alltid given. Världen förändras och 2000-talet präglas mer än tidigare av möten och kulturutbyte. En instängd kultur kan inte överleva, en kultur som inte är öppen för att ge och ta dör ut. Kulturmöten har kännetecknat Kuba under alla tider. Det är varken spanskt eller afrikanskt, eller kinesiskt, som också är ett inslag i väven. Kuba är Kuba.

Utlandskubanerna, vilken är deras identitet?

- Jag tror på känslan av identitet, tillhörighet i kubanska kulturen bortsett från olika politiska förtecken. I hela Karibien är utvandringen ett komplicerat problem som vi måste förhålla oss till, som en del av vår identitet.

Och när det gäller kubanska författare och konstnärer i USA, särskilt de i Florida?

- De finns med som en av många referenser, även de som skriver på engelska, för där finns en levande konflikt direkt förknippad med Kuba. Det handlar inte om vilket pass de bär, det handlar om essensen. Kubanitet är lidelse för mångfald och oberoende, men fosterlandet följer inte med skosulorna. Och det gör revolutionen inte heller. I utlandet bedrivs kampanjer om att alla författare skulle ha lämnat Kuba, eller alla musiker. Det är ju idiotiskt. Här finns talang så räcker och blir över, och allt kubansk kultur, även i utlandet, har sina rötter här.

Hur är det med rasförhållandena?

- Som folk brukar säga: den som inte är kongo är karabali, alla har afrikanska stänk i sig. Det här är ett land mellan svart och vitt. Andelar är det en komplicerad fråga. Och det handlar inte bara om hudfärg. Du kan träffa blonda blåögda kubaner och tro att de är nordbor ända tills tamborslagen ljuder. Kubanskheden har många nyanser. Det finns mörksvarta kubaner, som från Nigeria eller Angola, men när de öppnar munnen och talar spanska blir de mulatter. Nationaliteten betyder mer, liksom klass, så klart.

Men det finns kvardröjande skillnader, som ännu inte har övervunnits, 50 år är inte mycket i förhållande till fyra sekler. Vi har gjort enastående framsteg men det finns fortfarande de som retar sig på att inte vara första klassens medborgare. Det finns mycket att göra, men stora framsteg har tagits, det vore småaktigt och orättvist att förneka det. Och det är skillnad på fördomar och diskriminering, på samma sätt som för kvinnosaken,; det finns fortfarande män som anser att deras kvinnor ska fortsätta som husslavar, men det betyder inte att kvinnorna accepterar det.

En sak som gjort intryck på mig jämfört med när jag levde på Kuba, är antalet färgblinda parförhållanden.

- Det viktiga för mig är inte bara det utan hur kvinnor av alla sorter som har hög utbildning också har sina rättmätiga positioner i arbetslivet. Jag tycker som Angela Davis att alla dessa faktorer är djupt sammanblandade, ras, klass, kön.

Juan Formell säger att den kubanska dansmusiken befinner sig i kris, utan efterföljare till de stora namnen.

- Jag ifrågasätter tanken på efterföljare, de stora konstnärerna är oersättliga, de kan inte imiteras, den som imiterar misslyckas. Men tillflödet av skapande talanger inom musiken är oändligt och de unga musikerna är väldigt kunniga och talangfulla. Denna energi finns på Kuba, därom råder inga tvivel. För mer än något annat uttrycker musiken vår karaktär, nationens själ, vårt folks främsta konstnärliga uttryck.

Hur går reggaeton och hiphop ihop med Kuba, importerade som de är?

- Det finns ett efterapande inslag, ett oberättigat fall i farstun inför marknaden. Som alltid finns undantag, men jag är ingen anhängare. Jag är ingen expert på detta Orisha är också ett marknadsfenomen. De har kvaliteter, men marknadskrafterna tenderar att urlaka dem.

Vad kände du när Fidel insjuknade?

- Sorg. Han är för mig en helig figur och en av 1900-talets stora ledare. Hans intelligens är enorm, han förutser så mycket, men, livet fortsätter, och ledningen är och förblir ett kollektivt uppdrag. Många tror att Fidel bestämde allt. Han är enastående, men tänk själv om allt hade legat i hans händer och inte i ett system, då skulle vi inte sitta här.

Foto och översättning Eva Björklund

Ordförande i författarförbundet
Medlem i kubanska språkakademien. Foto Eva Björklund